

Media: ΕΣΤΙΑ

Page: 1,27

Published at: 02-03-2025

Author: Surface: 885.49 cm² Circulation: 1080

Subjects:

► **Χ. Γ. ΔΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΥ** Φιλοσοφικές θεω-
ρίες που εφαρμόζονται στις ΗΠΑ **Σελ. 27**

BIBΛΙΟ

Φιλοσοφικές θεωρίες που εφαρμόζονται στις ΗΠΑ

Κριτική - παρουσιάσεις: Χαρίκλεια Γ. Δημακοπούλου

Αυτήν την εβδομάδα το πρώτο βιβλίο μας ίσως εξηγήσει την οικονομική πολιτική της κυβέρνησης Τράμπ. Είναι ένα βιβλίο που κυκλοφορεί από το 1974 και όφειλεται στον Αμερικανό φιλόσοφο και πολιτικό στοχαστή Ρόμπερτ Νόζικ (1938-2002). Γι' αυτό πρώτα ο λόγος.

■ **Robert Nozick, Αναρχία, κράτος και ουτοπία** (εισαγωγή Thomas Nagel, μτφρ. Αθαν. Αναγνωστόπουλος, εκδ. Εστία, σελ. 436, ευρώ 26). Το βασικό αυτό έργο σύγχρονης πολιτικής και οικονομικής φιλοσοφίας μεταφράζεται στα ελληνικά τώρα για πρώτη φορά. Θεωρείται ως ένα από τα 100 πλέον επιδραστικά βιβλία της Μεταπολεμικής περιόδου (1945-1995). Έγγραφο σε απάντηση και ως αντίδραση προς το έργο του John Rawls (1921-2002) «Θεωρία της δικαιοσύνης» (1971) και τις αντίστοιχες θεωρίες του Michael Walzer (γενν. 1935). Σε αυτό ο Νόζικ προβάλλει την ιδέα του «ελάχιστου κράτους». Απορρίπτει τόσο τα προγράμματα των συντηρητικών πολιτικών όσο και εκείνα των σοσια-

λιστών και οι εϋθύνες του κράτους αυξάνονται, τόσο περισσότερο παραβιάζονται τα άτομα δικαιώματα. Για να παραμείνουν σεβαστά τα έν λόγω δικαιώματα, όπως τα κατανείδι ο Αμερικανός στοχαστής, πρέπει το κράτος να ελαχιστοποιηθεί και να περιορισθεί στην προστασία των πολιτών από την βία, την κλοπή, την απάτη και στην επιβολή της εφαρμογής των συμβάσεων. Θεωρείται ως βασικό εγχειρίδιο της «ελευθεριακής σκέψης». Είναι έργο με ρίζες στην φιλοσοφική θεωρία του Κάντ και του Τζόν Λόκ, αλλά και του Φρήντριχ Χάγεκ. Είναι αντίθετος προς την ιδιοκτησία και θεωρεί ότι οι άνθρωποι αποτελούν αυτοσκο-

πό, που δικαιώνεται από αυτήν την ύπαρξή τους. Θεωρεί ότι η ανακατανομή του πλούτου καθίσταται νόμιμη μόνον όταν την αποδέχονται τα υποκείμενα αυτής. Γενικώς είναι μία θεωρία που δεν πλησιάζει σε τίποτε την κλασική μορφή του κράτους όπως το γνωρίζουμε και το εφαρμόζουμε στην Ευρώπη από την Γαλλική Επανάσταση και έξης. Δεν αποδέχεται τον κλασικό διοικητικό μηχανισμό, αμφισβητεί την νομιμότητα των φόρων, τους οποίους δικαιολογεί μόνον εάν συμβάλουν στην προστασία των ατομικών δικαιωμάτων. Άλλως θεωρεί τους φόρους «τόσο λάθος όσο η κλοπή ή η εξαναγκαστική εργασία» και όποιοδήποτε αρνείται κάθε αναδιανεμητική αξία της φορολογίας. Ύπ' αυτούς τους όρους μπορεί ενδεχομένως να κατανοηθεί η άσκουμένη σήμερα στις ΗΠΑ πολιτική μειώσεως του κράτους και των αρμοδιοτήτων του, εν όψει του ότι περιορίζουν την ελευθερία της οικονομικής αναπτύξεως των ατόμων και των επιχειρήσεων. Επίσης εξηγεί τον περιορισμό -ή μη και την πλήρη κατάργηση- κάθε επιδοματικής πολιτικής και της παροχής δωρεάν νοσηλευτικών και άλλων υπηρεσιών προς εκείνους που δεν είναι σε θέση να καλύψουν τις ανάγκες τους εξ' ιδίου.

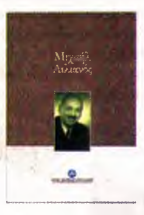
■ **Θανάσης Διαμαντόπουλος, 'Ο Ελευθέριος Βενιζέλος ως πλαστοουργός Ιστορίας. 'Ο άνθρωπος, ο θρύλος, το πολιτικό αποτύπωμα** (εκδ. Πατάκη, σελ. 544, ευρώ 20,90 και σε e-book ευρώ 13,99). Ο Όμοτ. Καθηγητής του Παντείου Πανεπιστημίου κ. Διαμαντόπουλος στο νέο βιβλίο του επανέρχεται στην θεώρηση της πολιτείας του Έλευθερίου Βενιζέλου. Το ερώτημα που θέτει είναι σαφές: 'Ο Βενιζέλος υπήρξε πλαστοουργός Ιστορίας, ανθρωπότητας, έθνωσης, εκσυγχρονιστής; 'Η μήπως αντίθετος ήταν καταδραστής, εκθεματωτής, οδοστρωτής; Πυροδότης των ζωτικών δυνάμεων του έθνους ή τροφοδότης των ταπεινότερων ενστικτών του λαού; Τά ερωτήματα δεν είναι νέα. Εκπροσωπούν τις δύο αντίθετες θεωρήσεις της μορφής και της πολιτικής του Βενιζέλου που διευπλώθησαν ήδη

εν όσω ο ίδιος ήταν εν δράσει. Το βιβλίο είναι ότι υπήρξε κορυφαία μορφή της νεοελληνικής πολιτικής ζωής, έμονοπόλησε την επικαιρότητα της εποχής του και εξακολουθεί να κυριαρχεί στην ιστοριογραφία, αλλά και στο συλλογικό άσυνείδητο των Νεοελλήνων. Στο βιβλίο αποτολμάται να προβληθεί και η alter pars και να καταφανούν οι «μαύρες σελίδες» της βενιζελικής πολιτικής. 'Ο

συγγραφέας επανέρχεται στην ανατομία της γενέσεως του Διχασμού και παρουσιάζει και τις άρνητικές πλευρές της βενιζελικής πολιτικής. Δεν δικαιώνει αυτόδικαίως τις επιλογές του Κρητός πολιτικού έναντι της Αντάντ και καταδικάζει έντόνως την καλλιέργεια του «'Ιωνικού όπτασιασμού», όπως αποκαλεί το δράμα της 'Ιονίας. Έξετάζει με διάθεση αποκαλύψεων την πολιτική περίοδο 1917-1920 και την εκδοικητικότητα έναντι των πολιτικών αντιπάλων του Κόμματος των Φιλελευθέρων. Κάνει λόγο για έν τη ουσία «θεσμιοποιημένη όμογνομία» και τις αντίληψεις περί «τυραννοκτονίας» για τις εκτελέσεις πολιτικών αντιπάλων. Γίνεται λόγος στο βιβλίο για μονοκρατορία του Βενιζέλου ίδιως μετά το 1923 και πολύ περισσότερο κατά την τελευταία τετραετία της διακυβερνησεώς του (1928-1932). Πρόκειται για βιβλίο που ακολουθεί σαφώς αναθεωρητική πολιτική στην ιστορική έρευνα, αλλά είναι και έργο που θέτει την αναζήτηση της άληθείας υπεράνω όλων. Είναι από τα βιβλία που θα μείνουν στην βιβλιογραφία.

■ **Μιχάλης Ψαλιδόπουλος (έπιμ.), Μιχαήλ Αϊλιανός (έκδ. 'Όργανο της Βουλής των Ελλήνων για τον κοινοβουλευτισμό και τη δημοκρατία, σελ. 112, ευρώ 5)**. Στο εϋστονόστο αυτό μελέτημα αποδίδεται τιμή στην μνήμη του πολιτικού και οικονομολόγου Μιχαήλ Αϊλιανού, που απέτελεσε γοητευτική μορ-

φή της περιόδου του Μεσοπολέμου. Στο βιβλίο περιέχονται τρία μελετήματα: των Έλένης Μουζουράκη - Μιχαήλ Ψαλιδόπουλου, «'Ο 'Οικονομολόγος Αθηνών» ως παρατηρητής της ελληνικής οικονομίας και πολιτικής στο Μεσοπόλεμο», Νίκου Ανδριώτη, «'Τό ιδιαίτερο ενδιαφέρον του Μιχαήλ Αϊλιανού για το προσφυγικό ζήτημα» και Βασιλή Κολλάρου, «'Η κοινοβουλευτική παρουσία και δράση του Μιχαήλ Αϊλιανού». 'Ο Αϊλιανός (1896-1966) υπήρξε ένας από τους σημαντικότερους Έλληνες οικονομολόγους και κοινωνιολόγους αλλά και πολιτικούς του 20ού αιώνας. Σε ηλικία μόλις 25 ετών του ανέθεθή να συγγράψη τά σχετικά μέ την οικονομία για τό «Πανελλήνιον Λεικόμα 'Εθνικής Έκδοικητικής Επιτροπής, 1821-1921», αυτό δέ ένό ζούσε ο πολύς Ανδρέας Ανδρεάδης. Τό μεγαλύτερο μέρος της ζωής του αφιέρωσε στην οικονομική έφημερίδα που εξέδωσε σε ηλικία 22 ετών τό 1918, τον «'Οικονομολόγο Αθηνών», έφημερίδα που εξέδιδετο ως τό 1980, όφου κατά τά έτη 1966-1980 ανέλαβε την διαδοχή του ή σύζυγος του Νίνα. Πολιτεθηκε μέ τό Λαϊκό Κόμμα στην

Μεσσηνία από τό 1926 και διετέλεσε ύπουργός Συντονισμού στις Κυβερνήσεις Τσαλδάρη, Δημητρίου Μαξίμου, Θεμ. Σοφούλη και Αλέξ. Διομήδη κατά την Μεταπολεμική περίοδο. Από τό 1950 και έξης πολιτευθηκε μέ την ΕΡΕ. Τά άρθρα του για τό προσφυγικό, για την ανοικοδόμηση του τόπου μετά τό 1922 αλλά και μετά τό 1945 έχουν πολύ μεγάλό ενδιαφέρον. Καί είναι έντυπωσιακό ότι σε πολύ νεαρή ηλικία είχε τόση ώριμότητα για να κρίνη τις δύσκολες καταστάσεις μετά την Μικρασιατική Καταστροφή και να διακρίνη ότι διά τών προσφύγων θα μπορούσε να θεραπευθή ή οικονομική κρίση του κράτους. Τό μικρό αυτό βιβλίο αποτελεί δικαιο φόρο τιμής

σε μία σημαντική αλλά λησμονημένη σήμερα μορφή του οικονομικού μας κόσμου.

■ **Λεϊλά Έρμπίλ, Μία παράξενη γυναίκα (μτφρ.-έπιμετρ. Ε. Τ. Σακαλή, εκδ. Ροές, σελ. 296, ευρώ 17,70)**. 'Η Λεϊλά Έρμπίλ (1931-2013) είναι ή πρώτη συγγραφέας από την Τουρκία που υπήρξε ύποψηφια για τό βραβείο Νόμπελ κατά τό 2002. Τό βιβλίο αυτό που εξέδθη στην Τουρκία κατά τό 1971 είναι τό πρώτο της που μεταφράζεται στα ελληνικά. Είναι βαθιά φεμινιστικό κείμενο, αλλά ταυτοχρόνως και μία ιστορία ενθλικώσεως.

'Η ήρωίδα, ή Νερμίν, είναι μία νεαρή κοπέλα από την Κωνσταντινούπολη που μεγαλώνει σε έποχή μεγάλων μεταβολών στην πατρίδα της. Φοιτήτρια κατά την δεκαετία του 1950, μέ κομμουνιστικές ιδέες και μέ τάση στην μοδέμκη ζωή, προσπαθεί να ξεφύγη από τό πατριαρχικό κατεστημένο της τουρκικής κοινωνίας, αναζητεί αναγνώριση στον στενό κύκλο των νεαρών λογοτεχνών ως έκκολλητομένη ποιήτρια και παρασύρεται στην αναρχική κουλτούρα των Τούρκων φοιτητών, παρ' ότι διγύζεται μεταξύ αυτού του κόσμου και εκείνου των γονέων της, που αισθάνονται διατακτικοί έναντι της στροφής της προς την πλήρη έκκοσμικευση. Τό βιβλίο προφανώς ένσωματώνει προσωπικές έμπειρίες και αυτοβιογραφικά στοιχεία. Αποτελεί ταυτοχρόνως και μία παρουσίαση της μεταβατικής κοινωνίας στην γείτονα χώρα κατά τά μέσα του 20ού αιώνας. 'Ο άναγνώστης πρέπει να έχη στην σκέψη του ότι δσα καταγράφονται για την Κωνσταντινούπολη της περιόδου 1950-1970 δεν αποτυπώνουν τις κοινωνικές μεταβολές στο σύνολο της τουρκικής κοινωνίας. 'Η Πόλη πάντοτε διέφερε και έκτεινέτο σε εϋρωπαϊκά πλαίσια, τουλάχιστον μέχρι την έποχή Έρντογάν. ▲▼